

‘Leerkrachten moeten weer durven onderwijzen: kennis overdragen, kinderen meenemen naar nieuwe werelden en antwoorden geven op vragen die kinderen zichzelf nooit zouden stellen. Dus niet een leerkracht die coacht, op de achtergrond aanwezig is of hier en daar wat hints geeft, maar een leerkracht die de stof goed uitlegt en voorbeelden geeft.’ In de rubriek Tegenspraak is dit keer Marcel Schmeier, onderwijsadviseur bij Expertis, aan het woord.

MARCEL SCHMEIER:

‘ZET DE LEERKRACHT CENTRAAL’

Ik zeg dat zeker ook uit het oogpunt van het streven naar gelijke kansen voor ieder kind. Kinderen van hoogopgeleide ouders komen met beduidend meer voorkennis naar school, terwijl kinderen van de minstgeschoolde ouders deze kennis vaak niet bezitten. Door kennis over te dragen, kunnen ook zij succesvol zijn en hun talent ontwikkelen. Afkomst en voorkennis mogen nooit een voor-speller zijn van schoolsucces. De leerkracht als kennisoverdrager speelt een cruciale rol als het gaat om het realiseren van gelijke onderwijskansen.’ Schmeier vindt ook dat goede instructie het fundament is van effectief onderwijs. ‘Leerlingen hebben recht op een georganiseerde les van een leerkracht die voor de klas staat en uitlegt, voordoet en geleidelijk de verantwoordelijkheid overdraagt. Kinderen hebben de leerkracht nodig om tot leren te komen. De school is de plek waar de generaties elkaar ontmoeten en kennis wordt overgedragen van de oude op de nieuwe generatie. Door de leerkracht te degraderen tot coach, wordt deze belangrijke functie van de school ontkend.’

EINDELIJK WEER LESGEVEN

Zijn de opleidingen hiervan doordrongen? Schmeier: ‘Lang niet allemaal. Er zijn nog steeds pabo’s die vormen van nieuw leren propageren en studenten wijsmaken dat uitleggen en voordoen niet meer van deze tijd zijn. Leerlingen zouden vooral zelf moeten ontdekken. Onzinnig, want kinderen leren zoveel meer van een expert dan van zelf dingen uitzoeken. Het wordt tijd dat lerarenopleidingen zich richten op wat we weten vanuit de wetenschap over effectief onderwijs. Vandaar dat ik blij ben dat de Radboud Universiteit Nijmegen nu een volledig academische lerarenopleiding (PWPO) is gestart waar de studenten bewezen effectieve aanpakken leren. Het eerste jaar staat volledig in het teken van het kunnen geven van een goede les volgens het model van Expliciete Directe Instructie. Ik ben er trots op dat ik daar mijn steentje aan heb mogen bijdragen. Tijdens trainingen die ik verzorg op scholen zeggen oudere docenten soms tegen me dat ze het vroeger altijd al zo deden. Ze zeggen dan: “Ik ben blij dat ik eindelijk weer mag

TEGENSPRAAK

‘Als je doet wat je altijd deed, dan krijg je wat je altijd kreeg’. In deze rubriek laten we mensen aan het woord die vragen stellen bij het gangbare, een andere mening hebben over onderwijs dan we gewend zijn en ons aan het denken zetten.

lesgeven!’ Ik vind dat mooi en vraag dan waarom ze er ooit mee zijn gestopt. Hun antwoord is dat ze verplicht werden om mee te gaan in vernieuwingen zoals onderzoekend leren en realistisch rekenen. Helaas bleken deze vernieuwingen vaak geen verbeteringen.’

MEER ZELFVERTROUWEN

In een recent artikel in NRC werd de islamitische Al Ihsaan-school in Lelystad geportretteerd. De directeur van de school, Anton van der Wilt, geeft daarin aan dat de school gebruikt maakt van de methode Expliciete Directe Instructie (EDI) van

‘VERNIEUWINGEN BLEKEN HELAAS VAAK GEEN VERBETERINGEN’

de Amerikaanse auteurs John Hollingworth en Sylvia Ybarra, door Marcel Schmeier in het Nederlands bewerkt. Het boek is een bestseller en er zijn al meer dan 20.000 exemplaren van verkocht. Schmeier: ‘Leerkrachten spreekt het aan dat ze weer

Foto: Rob Niemantsverdriet

mogen onderwijzen, hun vak terugkrijgen. Bovendien zien ze resultaat bij de kinderen: betere toetscores, grotere betrokkenheid. Dat doet wat met de leerlingen, maar ook met het zelfvertrouwen van leerkrachten.’

Directeur Van der Wilt ziet ook dat de gestructureerde methode succes heeft. Een aantal jaren geleden werd deze school nog als zeer zwak beoordeeld door de inspectie. Maar vorig jaar schreef diezelfde inspectie een juichend rapport: ‘De school stelt ambitieuze doelen en haalt goede resultaten met haar leerlingen. Door strakke didactiek, continue bijscholing en onderlinge beoordeling is de kwaliteit van het onderwijs in de achterliggende jaren opgevijseld.’

Schmeier: ‘De methode werkt. We weten dat ook uit meta-analyses zoals Project Follow Through, een tienjarig onderzoek waaraan meer dan 70.000 leerlingen hebben deelgenomen. Van directe instructie leren kinderen significant meer dan van andere aanpakken. Ook hun zelfvertrouwen is groter en ze zijn beter in het oplossen van complexe problemen. Onderwijswetenschapper John Hattie laat hetzelfde zien in zijn meta-analyses: directe instructie is zeer effectief. Scholen en leerkrachten hebben dat altijd al geweten. Nu wordt het tijd dat beleidsmakers dit ook gaan inzien. Hattie zegt daarover dat ondanks het overweldigende bewijs voor de effectiviteit van directe instructie beleidsmakers blijven geloven in ▶

Foto: Dorieke Fotografie

romantische ineffektieve onderwijsopvattingen. We zien dat ook in Nederland waar het ministerie van OCW voortdurend blijft investeren in projecten als Onderwijs 2032 en Curriculum.nu die aandringen op minder instructie door de leerkracht en meer ontdekken door de leerling. Ik vermoed dat het dalende onderwijsniveau daar sterk mee samenhangt.'

MAATSCHAPPELIJK EN INDIVIDUEEL BELANG BOTSEN

Schmeier vindt 'de leerling centraal' een risicovolle trend. 'Het gevaar is dat we daardoor het onderwijsniveau gaan verlagen en lessen op gaan leuken in plaats van hoge verwachtingen te hebben en doorzettingsvermogen te ontwikkelen bij leerlingen. Leren is niet altijd leuk, maar wel altijd leerzaam. We moeten voor kansarme kinderen niet de doelen verlagen, maar de ondersteuning intensiveren en hen helpen om zo dicht mogelijk bij het basisoniveau te komen. De Onderwijsraad heeft daar vorig jaar een interessante publicatie over uitgebracht: De leerling centraal? De raad benoemde

'GA DE KLASSEN IN EN KIJK HOE DE KWALITEIT VAN DE LESSEN IS'

twee spanningen die aangeven waar het centraal stellen van de individuele leerling in het onderwijs op grenzen stuit. De eerste spanning betreft die tussen individuele wensen enerzijds en maatschappelijke belangen anderzijds. De tweede betreft die tussen keuzevrijheid en kansgelijkheid. Het onderwijs dient zowel individuele als publieke belangen. Die publieke belangen wegen voor mij zwaar. Onderwijs heeft een verantwoordelijkheid ten aanzien van de samenleving als geheel, een maatschappelijk en publiek belang. Het gaat dan bijvoorbeeld om sociale samenhang, algemeen welzijn en economische groei en welvaart. Dit belang stelt wat mij betreft grenzen aan en exclusieve gerichtheid op wat leerlingen en hun ouders van het onderwijs kunnen eisen. Ik vind met de Onderwijsraad dat waar het maatschappelijk belang en het individuele belang botsen, het maatschappelijk belang van onderwijs het zwaarst moet wegen. Ik ben van het gezamenlijke. Daar waar de leerling centraal komt te staan ten koste van sociale samenhang, toegankelijkheid en gelijke kansen, is de kwaliteit van het onderwijs in het geding.'

Marcel Schmeier (43) is onderwijsadviseur taal en rekenen bij Expertis. Hij was na zijn opleiding jarenlang werkzaam als leerkracht en intern begeleider in het speciaal en regulier basisonderwijs en weet daardoor de theorie goed te vertalen naar de dagelijkse praktijk in de klas. Schmeier is auteur van de boeken 'Effectief rekenonderwijs op de basisschool' en bewerker van de bestseller 'Expliciete Directe Instructie: tips en technieken voor een goede les' die beide verschenen bij Uitgeverij Pica.

ONDERWIJSKUNDIG LEIDER

'Scholen die hun leerlingen bovengemiddeld laten presteren en de milieukloof dichtten, worden geleid door schoolleiders die werken vanuit sterk onderwijskundig leiderschap. Deze vorm van leiderschap onderscheidt zich van andere vormen, doordat alles in het teken staat van het verbeteren van de kwaliteit van de lessen en het leren van de leerlingen. Op een goede school is de directeur geen manager maar een onderwijskundig leider. Zo'n directeur gaat de klassen in om te zien hoe de kwaliteit van de lessen is. Die weet welke leerkracht goed lesgeeft en welke niet en biedt ondersteuning als dat nodig is. Onderwijskundige leiders stimuleren het samenwerken van de leerkrachten en laten hen in gesprek gaan over leerlijnen, didactiek en de leeropbrengsten. Onderwijskundig leiderschap schrijft succes en falen niet toe aan de leerlingen, maar aan de keuzes van de leerkrachten en de schoolleiding. Wat hebben wij gedaan of juist nagelaten? Het uitgangspunt bij de evaluatie van de leeropbrengsten is: als kinderen niet leren, dan hebben wij hen niet goed onderwezen.'

STIMULEER HET LEREN VAN LEERKRACHTEN

'Van alle bouwstenen van effectief leidinggeven heeft het stimuleren van het leren van leerkrachten het grootste effect op de leerresultaten. Sterke scholen investeren gericht in het vergroten van de kennis en de vaardigheden van hun leerkrachten en de schoolleider richt zich op het verbeteren van het lesgeven van de leerkrachten. Samen met de leerkrachten analyseer je de toetsdata en waarnemingen tijdens de lesobservaties om de kwaliteit van het onderwijs te evalueren en te verbeteren. Door zelf veel aanwezig te zijn in de lessen, begrijp je beter hoe de dagelijkse praktijk er in de klas uit ziet en wat er nodig is om de theorie te vertalen naar de werkvloer. Dit maakt het mogelijk met collega's in gesprek te gaan en hen te helpen de leskwaliteit verder te verbeteren. In sterke scholen ervaren leerkrachten feedback van de schoolleider op hun lessen als waardevol.'

Bronnen: de boeken Expliciete Directe Instructie en Effectief rekenonderwijs op de basisschool (van Marcel Schmeier) en diverse artikelen van Maarten Huijgen en Mirjam Remie in NRC Handelsblad, waaronder: 'Eerst moet de leraar het voordoen'. BSM